بررسی راهبردی توسعه شهر مبتنی بر توسعه پایدار شهری مطالعه موردی شهر ساری

آزیتا رجبی[۱]، معصومه امیری بشلی[۲] ، نسا خزاعی[۳]

۱- استادیار گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشکده ادبیات، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی

azitarajabi@yahoo.com

۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده ادبیات ،دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی

Masamiri@yahoo.com

۳- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری، دانشکده ادبیات ،دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی

N_khazaey@yahoo.com

چکیده :

شهر، نگاهی نوین به زندگی جدید بشر و چشم انداز توسعه از ابعاد مختلف است، افزایش جمعیت شهری و بهره برداری از منابع محیطی مدیریت کارامد منابع را ضروی می سازد در چارچوب توسعه پایدار شهری توجه به شاخصهای محیطی اقتصادی و اجتماعی رشد هوشمند شهری اصل اساسی می باشد براین اساس ارزیابی پتانسیل ها و محدودیتهای اکولوژیک و توسعه سازگارا و متناسب با طبیعت استفاده از مصالح و مواد بومی تناسب جمعیت و منابع طبیعی در روند توسعه شهرها ضروری می باشد توسعه شهری مستلزم ایجاد یک نظام یکپارچه از سطوح مختلف برنامه ریزی است که نحوه پیوستگی و هماهنگی میان سیستمهای فرادست و فرودست را نشان دهد. در تمامی جوامع، رشد و توسعه شهری که بدون محدودیت و لجام گسیخته باشد، تبعات منفی به دنبال خواهد داشت .توسعه شهری پایدار پاسخی برای مقابله با این اثرات منفی است توسعه شهری ابعاد گسترده ای دارد و بسیاری از جوانب زندگی بشر را در بر می گیرد. با توجه به اینکه بیشترین رشد جمعیت شهری آینده جهان در کشورهای در حال توسعه خواهد بود ، دغدغه بیشتری برای نیل به توسعه پایداری شهری در این کشورها وجود دارد. هدف اصلی این پژوهش بررسی راهبردی توسعه شهر مبتنی بر توسعه پایدار شهری است. از طرفی چون عوامل داخلی (قوت ها و ضعف ها) و عوامل خارجی (فرصت ها و تهدیدها) بر توسعه شهر تاثیر می گذارند ، شناخت و میزان تاثیرگذاری آنها در بحث تدوین استراتژی توسعه شهر مورد توجه قرار گرفته اند. در این پژوهش سعی شده است به روش چارچوب جامع تدوین استراتژی ، عوامل اصلی تاثیرگذار بر توسعه شهر شناسایی شود و پس از ارزیابی عوامل تشکیل ماتریس سوات و برنامه ریزی استراتژیک کمی ، مناسب ترین استراتژی ها که عبارتند از ضرورت اصلاح ساختار فضایی شهر ساری در برنامه های فرادست، ارتقا سیستم حمل و نقل برای رشد صنعت گردشگری ، ضرورت اصلاح الگوی تقسیمات فضایی شهر و تعیین الگوی بهینه برای کاربری های شهر ، برای شهر ساری انتخاب گردد. و در پایان برای رفع مسائل موجود ، راهبردها براساس ماتریس SWOT اولویت بندی و پیشنهاد شده است.

کلید واژگان : راهبردی توسعه شهر ، توسعه پایدار شهری ، شهر ساری

مقدمه :

شهرها جامع‌ترین محصول تمدن بشر هستند و به نوبهٔ خود در فرآیند توسعه، سهم مهمی را در ارتقای تمدن ایفا می‌کنند. گسترش شهرنشینی و به دنبال آن مشکلات خاص زندگی شهری پیش از پیش توجه به راهبردها و چاره های سودمند را برای بهینه سازی زندگی شهروندان ضروری ساخته است (دوستار و دیگران ، ۱۳۹۰ ، ۴۹) نواحی شهری امروزه به نحوه بارزی به عنوان اساسی ترین واحدهای فضایی اقتصاد جهانی مطرح شده اند (حاتمی نژاد ملایی ، ۱۳۹۰ ، ۵۶) برنامه ریزی راهبردی نیز از مناسب ترین شیوه های برای دستیابی به اهداف ترسیم شده در دیدگاه های آینده نگر به می آید. طرح استراتژی توسعه شهری رویکردی راهبردی است که هم اکنون در بسیاری از کشورهای جهان و به خصوص کشورهای در حال توسعه با استقبال مواجه شده است .((طرح استراتژی توسعه شهری CDS، فرآیند تهیه چشم انداز بلند مدت از آینده شهر می باشد که براساس آن راهبردها و برنامه های اجرایی کوتاه مدت تهیه می شود. فرآیند تهیه این طرح ، فرآیندی مشارکتی است که با مشارکت فعال بهره وران و دست اندر کاران اصلی شهر تهیه می شود)). ناپایداری توسعه شهری مهمترین چالش هزاره سوم است. هدف اصلی توسعه پایدار تامین نیازهای اساسی، بهبود سطح زندگی، اداره بهتر اکوسیستم‌ها و آینده امن بیان شده است؛ پایداری در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست-محیطی، کالبدی و... مستلزم به کارگیری سیستم مدیریتی کارآمد با قدرت کافی برای رسیدن به اهداف ذکر شده است. سیستم‌های مدیریتی با ویژگی‌های انعطاف‌پذیر، مسولیت‌پذیر، استراتژیک و عدالت محور مبتنی بر آموزش و اطلاع-رسانی راهگشای تنگناهای موجود در شهرهای امروزین است. شهر پایدار با ویژگی های اقتصادی - اجتماعی مطلوب همچون مسکن مناسب، کاهش فقر، عدالت محور، با فضاهای سالم، امن، آرام، جذاب و زیبا آراسته شده، آرمانی است که با مدیریتی پویا قابل دسترس خواهد بود. برنامه ریزی استراتژیک با استفاده از جدیدترین تحقیقات ، تجربیات و تجزیه و تحلیل های موردی و محیطی توانسته است زمینه را برای تقویت بینش ، دانش و مهارت های مناسب برای رویارویی با دنیای امروز کلان شهر که با شتابی متفاوت از گذشته در حال تغییر است ، فراهم آورد. با توجه به تجارب جهانی دهه اخیر رهیافت نوینی به منظور چاره جوئی و حل مشکلات شهری با عنوان ((راهبرد توسعه شهر)) (CDS) ، مطرح شده است که در نوشتار حاضر از این رهیافت برای شهر ساری استفاده شده است.

مبانی نظری تحقیق :

نظام راهبردی

جنبش انتقادی وسیعی علیه الگوی طرح های جامع-تفضیلی در دهه ۱۹۶۰به را افتاد،بخش مهمی از این انتقادات معطوف به افول ارزش های کیفی و فرهنگی در شهر سازی جدید بود.مهمترین نقدی که به طرح های جامع و تفضیلی وارد شد عدم توجه این طرح ها به این واقعیت بود که شهرها پدیده هایی ایستا نیستند،بلکه پویا و در حال تحول اند. این دیدگاه راه حل هایی را ارائه می داد که عمدتا کالبدی- اقتصادی بودند و به ابعاد نیازهای انسانی،کالبدی و غیر کالبدی بطور کامل توجه نداشت و از نظر منتقدین پست مدرنیست حرکت ضد تاریخی را نهادینه می نمود. در این شرایط به منظور اصلاح روندهای جاری و یافتن راه های جدید برای اعتلای محیط شهرها،تلاش های جدیدی هم در عرصه نظری و هم در عرصه های علمی شهرسازی انجام